

Lobicilik ve İsviçre'nin Sözleşmeli Çocukları: Verdingkinder

Fatma Türkkol

Maltepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
İletişim Bilimleri Anabilim Dalı
fatmaturkkol@gmail.com

Özet

Lobicilik kavramının temel tanımlarından biri, “Belirli bir çıkar grubunun isteklerini, siyasal organlara kabul ettirmek, onları kendi doğrultusunda etkilemek amacıyla kurulmuş topluluk” şeklindedir. Bu tanımlamaya uygun bir örnek oluşturan ve çalışmaya konu olan olay da İsviçre’de 1790’lı yıllardan 1960’lı yılların sonuna kadar süren bir çocuk hakları ihlalidir. Yapılan bir yasal düzenleme ile 14 yaşından küçük çocukların fabrikalarda çalışması yasaklanınca çocuklar ailelerinden alınarak çiftliklere satılmış ve süreci de toplumun kabullenmesi sağlanacak şekilde din adamları yürütmüştür. Bu çocukların ortak özellikleri yoksul, boşanmış veya suç işlemiş ebeveynlere sahip olmalarıdır. 1998 yılından beri resmi olarak mağdurların haklarını konu alan lobicilik faaliyetinin büyük oranda başarıya ulaştığı görülmektedir. Yapılan çalışmalarla tanıklar dinlenmekte, hedeflenen tazminatın devlet tarafından mağdurlara ödenmesine çalışılmaktadır. Halen hayatta olan 10.000 mağduru ve ailelerini yakından ilgilendiren konu, başarıya ulaşmış bir lobicilik faaliyeti örneği olarak gösterilebilir niteliktedir.

Anahtar Kelimeler: Verdingkinder, çocuk işçi, lobicilik, insan hakları.

•••••

Makale geliş tarihi: 08.06.2016 • Makale kabul tarihi: 15.11.2016
Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi • © 2016 • 3(2) • güz/fall: 23-40

Lobbying and the Contracted Children of Switzerland: Verdingkinder

Fatma Türkkol

Maltepe University
Institute of Social Sciences
Department of Communication Sciences
fatmaturkkol@gmail.com

Abstract

One of the basic definitions of the concept of lobbying is “a community that is established in order to impose the requests of specific interest groups on political bodies and to influence them”. Additionally the case which is a suitable example of this definition and is subjected to this study is the violation of children's rights started in 1970's and continued until the end of 1960's in Switzerland. When it is banned to work of the children under the age of 14 in the factories, they are taken from their parents and sold to farms; also the process is conducted by the clergy to ensure the acceptance of it by the community. Common characteristics of these children are to have the parents which are poor, divorced or committed a crime. It is seen that the lobbying, which has been subjected to the rights of victims since 1998, has been very successful. Moreover, the witnesses are heard with the studies conducted and it is tried to pay the targeted compensation to victims by the government. It can be considered as a successful example of the lobbying that the case closely related with the 10.000 victims who are still alive and their families.

Keywords: Verdingkinder, child labour, lobbying, civil liberties.

•••••

Article arrival date: 08.06.2016 • Article acceptance date: 15.11.2016
Maltepe University Journal of Faculty of Communication • © 2016 • 3(2) • *güz/fall*: 23-40

“Belirli bir çıkar grubunun isteklerini, siyasal organlara kabul ettirmek, onları kendi doğrultusunda etkilemek amacıyla kurulmuş topluluk” şeklinde tanımlanan lobicilik, insan hakları, çevre, sağlık gibi pek çok konuda yürütülebilmektedir. Temel hedef karar mekanizmasında söz sahibi olanları etkileyerek, kararları istenilen yöne kanalize edebilmektir. Makaleye konu olan lobicilik faaliyeti İsviçre’de yürütülmektedir. İsviçre, Avrupa Birliği’ne girmeyen, bilinçli olarak bağımsız ve tarafsız kalmayı seçen bir dış politika izlemektedir. Bu sebeple anlaşmazlık yaşayan ülkelerin, barış görüşmeleri veya müzakere süreçleri genellikle İsviçre’de yapılmaktadır. Kabaca çatışmaların çözüme ulaşmasında ev sahipliği yapan bir ülkenin, yakın tarihinden günümüze taşınan bir çocuk hakları ihlali lobicilik faaliyetinin konusu olmuştur. 1790’lı yıllardan 1960’lı yılların sonuna kadar süren uygulama ile toplumun yoksul kesinden 14 yaşından küçük çocuklar toplanmış ve Kilisenin organizatörlüğünde çiftliklere para karşılığında satılmıştır. Geçen sürede bu şekilde 300.000’den fazla çocuğun satıldığı bilinmektedir. Verdingkinder yani, "Sözleşmeli çocuk" denilen ve çıplak ayaklı olmalarıyla tanınan bu çocuklardan 10.000 kadarı hayattadır. Lobicilik faaliyetleri de Verdingkinderin çocukları veya yakınları tarafından yürütülmektedir. Yaklaşık 20 senelik bir geçmişi

olan lobicilik faaliyetinde dernekler kurulmuş, filmler çekilmiş, tanıkların anıları toplanmış, konferanslar düzenlenmiştir. Farkındalık uyandırma çabalarının sonunda İsviçre Federal Devleti, Çiftçiler Birliği ve Luzern Katolik Kilisesi resmen mağdurlardan özür dilemiştir. Mağdurlara ödenecek maddi tazminatın miktarı ise lobiciler ve devlet arasında anlaşmazlık konusudur. Henüz kesin bir mutabakata varılamamıştır.

Kısaca özetlenen bu konuyu ele alan makale lobicilik kavramı ile başlamakta, faaliyet alanları, türleri, yakın kavramlardan farkları anlatılmaya çalışılmıştır. Seçilen konu bir Avrupa ülkesinde geçtiğinden Avrupa'daki lobicilik tarihine de kısa değinilmeye çalışılmıştır.

Lobicilik Kavramı

Karar verme, parlamento ve parlamento üyelerini etkileme gücü oluşturma çabasıyla lobicilik, yöneten yönetilen olan tüm dönemlerde var olmuştur. Ancak günümüzde yapılan şekliyle çıkış yeri Amerika Birleşik Devletleri'dir (Dincer 1998: 51–52). Amerika Birleşik Devletlerinden başka dünya siyasetinde etkili olan bir diğer güç durumundaki Avrupa Birliği de günümüz lobiciliğinin yapıldığı önemli yerlerdendir. Brüksel'de 20. Yüzyılın sonlarına doğru 10 bini aşkın lobicinin bulunduğu ve bunlarında, üye ülkelerin kurumlarını ve yöneticilerini etkilemeye çalıştıkları bilinmektedir (Çamdereli 2000: 292).

İngilizce “lobby” kelimesinden türeyen “Lobi”, “koridor” anlamına gelmektedir (Unat 1964: 15). “Belirli bir çıkar grubunun isteklerini, siyasal organlara kabul ettirmek, onları kendi doğrultusunda etkilemek amacıyla kurulmuş topluluk” olarak tanımlanmaktadır. Bu toplulukların iletişim alanında (medya ve uzman dergilerle olan bağlantı), hukuk alanında (yasal sınırları bilmek), teknik ve bilimsel alanda ve finansal alanda iyi organize olup başarılarını arttırmaktır.

“Lobicilik”, İngilizce “Lobbying” sözcüğünün Türkçe karşılığıdır. Çıkar/baskı grupları tarafından belli konularda etkili olmak üzere yönetenler nezdinde, özellikle de yasama ve yürütme üzerinde, kendi amaçlarını gerçekleştirmek üzere yürütülen faaliyetlerin tümünü içine almaktadır (Aziz 2003: 26). Lobicilik çok çeşitli tanımlamalara sahip bir kavramdır. Bunlardan birkaç tanesi şöyle sıralanabilir; “Hukuki kararları ve düzenleyici maddeleri etkilemek için doğrudan devlet nezdinde yapılan etki

denemeleridir” (Theaker 2006: 167). “Kamu yönetiminde yasa yapıcı ya da karar verici konumunda olan kişileri bilgilendirme ve etkileme çabalarıdır” (Sabuncuoğlu 2001: 28). “Baskı gruplarının, bir siyasal sistemde kendileriyle ilgili kararların alınmasını veya kendi menfaatlerine uygun olmayan kararların alınmamasını sağlamak amacıyla giriştikleri yüz yüze ilişkilerdir” (Dursun 2002: 290).

Sonuç olarak lobiciliğin; halkın, baskı gruplarının, şirketlerin ya da ulusal lobilerin; yasama ve yürütme organlarına yönelik, kendi çıkarları doğrultusunda ki yasaların desteklenip/desteklenmemesi konusunda harekete geçirici etkinliklerin organize edilmesi sürecinin tümünü işaret etmektedir.

Lobicilik teknikleri genel olarak üç grupta toplanmaktadır. Bunlar, Doğrudan, Dolaylı ve Kolektif lobicilik teknikleri olarak sayılabilir¹.

Doğrudan Lobicilik: Bilgi alışverişinin, yorum gerektirmeyecek şekilde doğrudan doğruya lobici ile karar alma sürecindeki yetkili kişi arasında gerçekleşmesidir (Arı 2000: 153). Lobici, etkilemek istediği karar merci ile yüz yüzedir. Raporlar, dosyalar sunar, etkileyici konuşmalar yapar, böylece güvenilir bir imaj vermek hedeflenir. Daha çok komisyonlar şeklinde yürütülmektedir. Bu teknik kullanılırken hukuk dili tercih edilmekte, uzmanlarca sunumlar yapılmaktadır (Çağlar 1997: 285, Rızaoğlu 2004: 252). Bu sebeple kişisel tanışıklıklar yerine, yüksek düzeyde bilgi gerektirmektedir. Seçim sürecindeki bir partinin desteklenmesi, bir yasanın çıkartılması aşamasındaki çalışmalara açık destek vermek, arşivlerde bulunan bilgilerin sunuma hazırlanması gibi faaliyetler yürütülmektedir (Dursun 2002: 291).

Dolaylı Lobicilik: En özet şekilde halkın lobi faaliyetlerine katılması şeklinde tarif edilebilir. Bu tür lobicilik, organize olmuş bir kitlenin çeşitli organizasyonlar ve materyallerle hedef kitleye yönelik baskı faaliyetinde bulunmasıdır. Bu yolla seçilmişler üzerinde halk baskısı oluşmakta, karar alma süreçleri yönlendirilebilmektedir (Rızaoğlu 2004: 252). Hedef kamuoyu aracılığıyla baskı kurmak olduğundan ilk hedef kitle kamuoyudur (Kapani 2001: 207).

Kolektif Lobicilik: Hedefe ulaşabilmek için diğer lobicilik faaliyetleriyle işbirliği yapmaktır. Bu tür lobicilikte hedef değişmezken, lobiler arasında bir destek verme söz konusu olmaktadır (Bayramoğlu 1987: 6–7).

¹ Bunlar ek olarak Amatör, Yüksek Düzeyde, Wegner Tipi, Etnik, Bilgi, Uluslararası, Sesli ve Sessiz lobicilik şeklinde alt türleri de bulunmaktadır (Arı 2000: 150-160).

Avrupa'da Lobicilik

Konumuz Avrupa'da yürütülen bir lobicilik faaliyeti olduğundan, Avrupa ve lobicilik kavramlarına kısaca da olsa bakmakta fayda olabilir. Her şeyden önce Avrupa Birliği ile birlikte hızlı bir değişim gösterse de Avrupa'da yürütülen lobicilik faaliyetleri ABD'nin fazlaca gerisindedir. Sözü edilen geriliğin temel sebebi de Avrupa hükümetlerinin yapısal özellikleridir (Baron 2002: 205). Genel lobicilik tanımlarına uyan ilk faaliyetler 1980'li yıllara denk gelmektedir (Hanlı 2006: 1). Almanya 1950'li yıllarda “Yasa hazırlıklarında baskı gruplarının ve lobilerin temsilcilerine danışılma zorunluluğu” getirerek lobiciliğin hukuki boyutta yapılmasına imkân sağlamışlardır (Turan 1990: 141). Bu temel hatırlatmadan sonra, Avrupa'nın lobicilik geçmişi üç bölüme ayrılarak ele alınabilir (Manisalı 2001: 83).

İlki, 1951 yılında Avrupa'da, Avrupa Kömür Çelik Topluluğu'nu (AKÇT) kuran Paris Antlaşması'nın imzalanmasından başlayıp Avrupa Parlamentosu'nun halkoyu ile seçildiği 1979 yılına kadar geçen dönmedir. Bu dönemde Parlamento'nun yetki alanları oldukça sınırlıdır (Manisalı 2001: 83). Profesyonel düzeyde lobicilerin bulunduğu bu dönemde, Ortak Tarım Politikası üreticileri etkilemiş ve Brüksel çevresinde tarım lobileri kurulmaya başlanmıştır (Hanlı 2006: 2). Lobicilik faaliyetlerine katılan çiftçilerin hedefi kendileri hakkında alınan kararlar üzerinde yaptırım sağlamaktır (Esin 1996: 135-136). Sonraki yıllarda benzer şekilde enerji, sanayi gibi alanlarda da lobicilik faaliyetlerine başlanmıştır.

İkinci dönem ise 1979 ile 1985 yılları arasını kapsamaktadır. Faaliyetlere konu olan olaylar çevre, insan hakları, hayvan hakları, tüketiciyi korumadır. Bu dönemde profesyonel bir lobi kuruluşundan söz edilmemektedir. Lobicilerin kendi bünyelerinde oluşturdukları birimlerce yürütülmektedir (Esin 1996: 137-138).

Son dönem 1985-1992 yılları arasındır. Beyaz Kitap'tan Birlik Antlaşmasına kadar geçen dönemdir. Avrupa Birliği'nin günümüz formunu almasından sonra sendikalar, meslek kuruluşları, siyasi partiler, üniversiteler gibi kurumların lobi faaliyetleri etkisizleşmiştir. Çünkü ülkelerin karar alma mekanizmaları üzerinde bir birliğin söz hakkı mevcuttur (Esin 1996: 139). Bu sebeple Avrupa ülkelerinde lobiciliğin anlamı gerçekte, Avrupa Birliği'ne yönelik yürütülen lobicilik faaliyetleridir (Hanlı 2006: 2).

Lobiciliğe Yakın Kavramlar

Lobicilik, faaliyet alanı sebebiyle bazı kavramlarla yakın ve karıştırılabilir özelliklere sahiptir. Bu kavramları kısaca tanımlamakta fayda görülmektedir.

Bürokrasi: Fransız kaynaklı bir terimdir. “Büro” yani daire, memurlar ve “Krası” yani güç, iktidar kelimelerinin meydana getirdiği “büroların iktidarı” anlamına gelmektedir. 1745 yılında, ilk defa Fransız “fizyokrat” iktisatçı Vincentde Gournay tarafından kullanılan “bürokrasi”, bu gün bütün dillerde “aristokrasi, burjuvazi, teknokrasi” gibi bir sınıfı ve onun zihniyetini anlatan terim olarak da kullanılmaktadır (Kabaklı 2002: 9).

Çıkar Grubu: Üyelerinin yani bütünü oluşturan insanların, her türlü maddi ve manevi çıkarlarını korumak için oluşturulmuş örgütlü ya da örgütsüz insan gruplarıdır. Sendikalar, her türlü dernekler ve topluluklarla, çeşitli meslek kuruluşları çıkar gruplarına dâhildir (Öztekin, 2001:95).

Kamuoyu: Kamuoyu, belli bir zamanda, belli bir tartışmalı sorun karşısında, bu sorunla ilgilenen kişiler grubuna veya gruplarına egemen olan kanaattir. Çeşitli fikirlerin, karşıt görüşlerin, değişik yorumların, çatışan tezlerin açıkça ortaya döküldüğü, hür bir ortamda oluşabilmektedir. Temel esası ortak kanıların olmasıdır (Kapani 2001: 147).

Propaganda: Fikir ve tutumları etkilemek için yapılan bütün çabaları kapsamaktadır (Kalender 2005: 78). Belli çıkarları olan bireylerin ya da grupların, başkalarının kanılarını ve davranışlarını etkilemek amacıyla, önceden tasarlanmış, ikna ve telkin tekniklerini kullanarak yaptıkları eylemlere propaganda denilmektedir. Daha çok telkin yoluyla heyecanlı ve renkli kelimeler kullanılarak organize edilmiş çalışmalardır. Bu şekilde istenilen haber ve bilginin yayılması ve artması amaçlanır. (Bektaş, 1996: 150). Propaganda da hedef kitleye doğru tek yönlü bir iletişim vardır ve amaç, bir düşünce, fikir veya eylemin benimsetilmesinden ziyade aşılmasıdır (Varol 1994: 34).

Lobiciliğin Yakın Kavramlardan Farkları

Siyasal reklamlar, kamusal reklamlar da bu grup içinde yer alabilir. Ancak lobicilik faaliyetleriyle farklı olduğu malumdur. Burada en fazla karıştırılan kavramlara yer

verilmeye çalışılmıştır. Peki sözü edilen kavramlarla, lobicilik arasındaki farklar nelerdir?

İlk olarak halkla ilişkiler kavramı üzerinde durmak yerinde olacaktır. Çünkü lobicilik ile en fazla karıştırılan kavram kavramdır. Ayrıntılara geçmeden önce halkla ilişkilerin, bir lobicilik faaliyeti olarak kullanılabilmesini belirtmek gerekmektedir. İki kavram arasındaki en temel ayrım lobicilikte hedefin, karar alma mekanizmalarını etkilemek üzere çalışma yapmasıdır (Batuş, 2015). Diğer bir fark da lobicilik faaliyetlerinin hedefe ulaşılmasıyla birlikte sona ermesi, halkla ilişkiler faaliyetlerinin ise sürekli olarak devam ediyor olmasıdır.

Baskı grupları da lobicilik faaliyetlerinden etkileme alanı yönünden ayrılmaktadır. Lobicilik ulusal ve uluslararası alanı birlikte hedef olarak alırken, baskı grupla ulusal düzeyde kalmaktadır. Kamuoyunun yukarıda verilen tanımıyla birlikte düşünüldüğünde lobicilik kamuoyunu yani kanaatleri oluşturmak üzerine çalışmalar yürütmektedir. Propaganda belli bir fikri kabul ettirmek temelinde yapılan harekettir. Üstelik bu hareket yetkili mercilere yönelik değil direkt halka yöneliktir. Buna karşılık lobicilik ikna etme yollarını keşfetmektedir (Koryürek, 1986:260-275).

Lobicilik Neden Gereklidir?

Temel olarak belirli bir grubun çıkarlarını korumak, hak ihlallerini engelleyecek adımların atılması için yönetici erk üzerinde baskı kurmak için yapılmaktadır. Kısacası lobicilik belli bir sorun karşısında, çözüm için yürütülmektedir. Her ülkeye, topluma göre değişse de üç ana grupta bu sebepler toplanabilir.

Bunlardan ilki istenilen sonuca ulaşma arzusudur. Demokratik sistemler, politikacılar, seçmenler ve örgütlü gruplar arasındaki ilişkilere dayanmaktadır. Bunlar arasından özellikle baskı ve çıkar grupları uyguladıkları lobicilik faaliyetleri ile politikacıları ve bürokratları etkilemekte, yönlendirmektedir (Tekir 1999: 212). Sözü edilen yönlendirme, olumlu kararların çıkması veya istenmeyen kararların çıkmaması şeklinde olmaktadır.

İkincisi seçilmişlerin bilgi noksanlığıdır. Karar mekanizmalarında bulunanların spesifik konulardaki bilgisizliği, ilgili konunun muhataplarının mağduriyetine sebep olabilmektedir. Ayrıca uzmanlık gerektiren konularda da bilgi eksikliğinin giderilmesi, ilgili bağlayıcı yasaların oluşturulması konusunda lobiciler devreye girmektedir. Bu

durumda lobcik faaliyetleri, yönetici erke karşı bilgilendirici ve bu bilgi üzerine yönlendirici şekilde olmaktadır (Peltekoğlu 2004: 384).

Başka bir sebep de gündem belirleme isteğidir. Gündem belirleme kitle iletişim teorileri arasında da yer almakta ve kamuoyu oluşumu açısından oldukça önemli görülmektedir. Lobcilik faaliyetlerinde de arzu edilen kamuoyu desteği bu şekilde elde edilmek istenmektedir. Gündem belirleme konusundaki en etkili araç medya olduğundan, faaliyet yürütenlerle medya arasında olumlu ilişkiler geliştirilmeye çalışılır (Bıçakçı 2002: 115). Çünkü gündeme gelen konu dikkat çekecek, farkındalık artacak, karar vericiler üzerinde istenen baskı oluşturulmuş olacaktır.

Lobicilikte Kullanılan Araçlar

Karar alma mekanizmalarını hedefleyerek faaliyet yürüten bir oluşumun kullandığı araçlar, kitle iletişim araçlarıdır. Kitle iletişim araçlarının her türü konu ve amaca yönelik olarak kullanılmaktadır (Tosun 2003: 351). Televizyon, radyo gibi sesli ve görüntülü araçlar yanında gazete, dergi, bülten gibi yazılı basın da lobcilikte kullanılmaktadır. Bunların yanında yeni medya teknolojileri, sosyal medyanın imkânları da lobcilikte fazlaca kullanılan araçlardır. Ayrıca yeni medya teknolojilerinin geri bildirim fırsatı vermesi, iletişimi karşılıklı kılması da büyük olanakları beraberinde getirmektedir. Tüm bunların yanında mektup ve mesaj göndermek, panel ve konferanslar düzenlemek, anma törenleri gibi halkın katılımının sağlanacağı etkinlikler yapmak, tanıtıcı ve anlatıcı filmler hazırlamak gibi pek çok iletişimsel faaliyet lobciler tarafından uygulanmaktadır.

İsviçre Verdingkinder Lobisi ve Konu Olan Olay

1789 yılında İsviçre'de 14 yaşından küçük çocukların fabrikalarda çalıştırılmasını yasaklayan bir düzenleme yapılmıştır. Fakat bu düzenleme işten çıkartılan bu çocukların Kilise ve Çiftçiler Birliği aracılığıyla çiftliklerde işçi olarak çalıştırılmalarının yolunu açmıştır. Ailelerinden alınarak çiftliklere verilen bu çocuklara Verdingkinder, yani Sözleşmeli Çocuk İşçi denilmektedir. Bu çocukların ortak özellikleri toplumsal tabakanın en alt düzeyinde olmalarıdır. Ortak özellikler şöyle sıralanabilir;

1. Boşanan ailelerin çocukları olmaları.
2. Yoksul ailelerin çocukları olmaları.

3. Yetim veya öksüz çocuklar olmaları.
4. Anne veya babası cezaevine girmiş çocuklar olmaları.
5. Suç işlemiş çocuklar olmaları.

Maddi ve manevi olarak toplumun istenmeyenleri sayılan çocuklar, fabrika işçisi olamayacak yaşta ise ailelerinden alınmış, çiftliklere çalışmak üzere satılmış veya verilmişlerdir. Kilise tarafından organize edilen bu yerleştirme planı sonunda elde edilen gelir hem çiftçileri hem de ülkeyi ekonomik açıdan kalkındırmıştır.

Halk arasında görev yapan ve kutsal bir değer taşıyan din görevlilerince yukarıdaki şartları taşıyan çocuklar tespit edilerek toplanmış, belli merkezlere yerleştirilmiş ve bu merkezlerden çiftliklerin ihtiyacına göre dağıtılmışlardır.

Kuşkusuz halk tarafından desteklenen ve değerlendirilen bu fırsatı vicdani kılan, din adamlarınca "Kurtarılmış Çocuklar" olarak sayılmalarıdır. Bu temeli görsel olarak kodlayan uygulama ise "Sözleşmeli Çocuklar"ın ayakkabısız, çıplak ayaklı olmalarıdır.

Çiftliklere yerleştirilen çocukların yaşam şartları da birbirlerine benzemektedir. Ahır veya bahçede yani ev dışında yatmaktadırlar. Hayvan bakımı, inşaat, eşya taşıma ve ev işlerini yapmak gibi görevleri bulunmaktadır. Anlatılarından hemen her gün fiziksel şiddete ve cinsel tacize maruz kaldıkları anlaşılmaktadır².

Çocukların ailelerden veya yaşadıkları evlerden alınmalarını organize eden sistemin görünen yüzü dini bir figür olduğundan tartışılmamış, sorgulanmaya başlanması da birkaç on yıl almıştır. Çünkü konumuz olan uygulamayı tartışmak inanç, din ve din uygulamalarını da sorgulamayı beraberinde getirecektir. Tartışma boşanma yasağından, tecavüze uğrayan kadın ve doğan çocuğun toplumsal anlamına kadar pek çok tabuyu da içine alacaktır.

² Charles Probst 79 yaşında. "Annem Verdingkinder olarak yanında çalıştığı çiftçi tarafından tecavüze uğraması sonucu doğdum. Başka bir bakıcı aileye verildim. Her gün saat 4'te kalktım, otları biçtim, ahırda yattım, yıllarca kıyafetsiz gezdim. Hasta olunca doktora götürülmedim, cinsel saldırılara uğradım. Aç bırakıldım..."

Peter Weber 55 yaşında. "50 yıl öncesini hiç unutmadım. Ben insanlara olan inancımı kaybettim. Her gün bana yaptıklarıyla başa çıkmak zorunda kaldım."

Clara X. "Bana kendim hakkında hiç bir şey sormadılar. Benim hakkımda karar verdiler."

Franz Hohler. "Uzun süren bir yanlış için özür dilenmesinden mutluyum."

X. "Ben de bir Verdingkinder idim. Çok geç kaldınız."

Tori Honegger 80 yaşında. "Dayak yedim, merdiven altında uyudum. Çiftçi beni dövdü. Karısı halime acımişti. Yaralarımı temizledi. Beni yatağa yatırmak istedi. Ama çiftçi buna daha çok kızdı. Beni sürükleyerek dışarı attı. Günlerce ahırda kilitli tuttu."

İsviçreli tarihçi Marco Leunberg'in araştırmalara göre Verdingkinder'den 10.000 kadarı hayattadır. 1920 ile 1970 yılları arasında 300.000 İsviçreli çocuğun bu şekilde satılarak çalıştırıldığını belirten Leunberg, 1930'lu yıllarda, yalnızca Bern kantonunda tarım işçilerinin %10'unu Verdingkinder'in oluşturduğuna dikkat çekmektedir. 1920 yılından öncesine ait oldukça az kaynağa ulaşabildiklerini belirtmekte, tüm Kiliselerin araştırmalara destek vermediğini eklemektedir.

Yürütülen Faaliyetler ve Elde Edilen Kazanımlar

Öncelikle konunun taraflarından birinin Kilise olmasından kaynaklanan toplumsal bir çekingenlik olduğu notunu düşmek gerekmektedir. Öyle ki konu hala bir tabu olarak kabul edilmekte, yaşayanlar anılarını paylaşmak noktasında zorlanmaktadır.

Kişisel anlatılar mağduriyetin boyutunu göstermesi ve hak ihlallerini ortaya çıkartması açısından oldukça önemlidir. Sözü edilen tanıklık çabaları da konu hakkındaki lobicilik faaliyetlerinin temelini oluşturmaktadır. 1998 yılında babası da Verdingkinder olan İsviçreli Tarihçi Marco Leunberg tarafından kurulan ve Başkanlık görevini Paul Zweill'in üstlendiği Verdingkinder Verein isimli bir dernek kurulmuştur. Lobicilik açısından ilk resmi adım sayılabilir. Bir insan hakları derneği olan oluşum, konuyu ulusal ve uluslararası çocuk hakları açısından ele almaktadır. yaptığı çalışmalar da mağdurlara ulaşarak tanıklıklarını sağlamak ve akademik araştırmaları desteklemek şeklinde iki ana koladan yürütülmektedir (Burri, 2015). Yürütülen çalışmalardan ulaşılabilen kısmını maddeler halinde şöyle özetlenebilir.

1. Verdingkinder hakkındaki ilk resmi belge 1875 yılına ait bir doktor raporudur. Rus doktorun raporuna göre sekiz yaşındaki bir erkek çocuk çalıştığı çiftlikte uğradığı yoğun cinsel taciz sonunda hayatını kaybetmiştir. Ancak bu rapor dikkate alınmamış, hakkında işlem yapılmamıştır.
2. Johanna Spyri'nin çocuk edebiyatında tüm dünyada bilinen 1880 yılında yazılmış Heidi isimli kitap da gerçekte bir Verdingkinder anlatısıdır. Kitapta zengin ve engelli kıza arkadaş olan küçük kız, büyükbabasının yanından zorla alınmakta, özlem çekmekte, bir gün evine döneceği inancıyla dolabında ekmek biriktirmekte, yeni hayata alışmamakta ve çıplak ayakla gezmektedir. Çocuk edebiyatının naifliği içinde kaybolan

3. Trajedi, kitabın sonraki baskıları için yapılan çizimlerde de iyice silikleşmekte, Heidi ayakkabılı bir şekilde çizilmektedir.
4. Dora Stetler'in 2004 yılında basılan *Stillen Klagte Ich die Welt an* isimli kitabı önemli kılan tanıklıkları ve üzerine yazılan makaleleri derleyen bir yapıda olmasıdır (Stetler, 2004:23). Çünkü konu hakkındaki yayınların sayısı henüz oldukça az sayıdadır³.
5. Carl Loosli'nin *Anstaltsleben* isimli kitap konu hakkındaki en önemli kaynaklardan biridir. Yazarın annesi 1887 yılında bir çiftliğe satılmış, burada uğradığı tecavüz sonunda ise Carl Loosli dünyaya gelmiştir. Kitap önceleri "sert" bulunduğu için yayınevleri tarafından kabul edilmemiştir. Kitap, "*Annemi hayatımda yalnızca beş kez görebildim, babamı ise hiç görmedim*" cümlesiyle başlamakta, ülkenin tarım, din ve insan hakları politikalarını yaşadıkları üzerinden eleştirmektedir (Venger, 2014).
6. 2011 yılında Markus Imboden yönetmenliğinde çekilen *Verdingbub* isimli filmin, konuyu dünyada gündeme getirdiğini söylemek yanlış olmaz. Pek çok ödül alan film İsviçre'de son 25 yılın en fazla izlenen filmi olmuştur. İki din görevlisinin çiftlikten, hayatını kaybetmiş bir çocuğu tabuta koyarak, hiç bir şey söylemeden götürmesi sahnesiyle başlayan filmde iki çocuk merkeze alınarak, diğer çocukların da yaşam şartları anlatılmakta, konunun tarafları eleştirilmektedir.
7. Tanıklık toplantıları konu hakkında önemli bir birikimin sağlanmasının sebebidir. Çoğunlukla, *Verdingkinder Verein* tarafından organize edilen toplantılarda olayları bizzat yaşayan, para karşılığında satılan veya kilisenin toplayıp çiftliklere göndermeden önce yerleştirdiği evlerde kalanların anıları paylaşılmaktadır (Loretta, 2008: 10). Yaşananların yüksek sesle ve halka açık olarak anlatılabilme olanağı bu toplantılarda elde edilebilmektedir. Toplantıların diğer bir tarafı da teşvik etmesidir. Daha önce anılarını paylaşmayan pek çok insan bu toplantılardan sonra anılarını paylaşmaktadır. 2012 yılını bu tür toplantılara ayıran dernek, çeşitli kantonlarda halkı toplantılara davet ederek, tanıklığı arttırmaya çalışmıştır.

³ Bunların dışında anıların anlatıldığı veya bir kısmında yer verildiği 10 kadar kitap daha bulunmaktadır. İlgili kitapların künyelerine, www.verdingkinder-suchen-ihre-spur.ch/literatur.html adresinden ulaşılabilir.

8. Verdingkinder Render, 2009 yılında halka açık geniş çaplı bir sempozyum ve yıl boyu süren bir sergi dizisi gerçekleştirmiştir. Oturumlarda mağdurlar yaşadıklarını anlatmış, konferanslar verilmiş ve konunun tabu olmaktan çıkmasına yönelik, ileriye dönük adımlar hakkında görüşler bildirilmiştir. Döneme ait fotoğraflardan oluşan bir de sergi açılmıştır. Serginin amacı mağdurlara cesaret vermek, halkta ise gerçeklik duygusunu arttırarak farkındalık oluşturmaktır. Sempozyum sonunda 110.000 İsviçreli, mağduriyetin giderilmesi konusunda Federal Hükümetin adım atması gerektiğini belirterek imza kampanyasına destek vermiştir (Schindler, 2014).

17 senedir resmi olarak devam eden çalışmalarda, ülke içinde farkındalık artmış, mağduriyetin giderilmesi için gerek adımların atılması konusunda istek atmıştır. Dernek elinde biriken mağdur hikayelerini ve arşiv bilgilerini derleyerek 2004 yılında İsviçre Federal Hükümeti'ne ilk kez başvuru yapmış, özür dilenmesi ve tazminat ödenmesi konusunda isteklerini iletmiştir. Fakat bu istek kabul görmemiştir. Derneğin girişimleri sonunda toplanan imzaların da desteğiyle 11 Nisan 2013 yılında Federal Hükümet konuyu kabul etmiş ve görüşmeye başlamıştır.

Dernek mağdurlardan hükümet düzeyinde açık özür dilenmesini ve mağdurların maddi olarak 500 milyon İsviçre Frangı ile tazmin edilmelerini talep etmektedir. Bunun yanında Kilise'nin ve Çiftçiler Birliği'nin de özür dilemesi, arşivlerini araştırmacılara açması diğer talepleridir.

Bu talepler üzerine Çiftçiler Birliği ve Luzern Katolik Kilisesi resmen mağdurlardan özür dilemiş, bilgi paylaşımında bulunacağını belirtmiştir. İsviçre Devleti resmi olarak özür dilemiş ancak tazminat miktarı konusunda, tam olarak istenen miktarı onaylamamıştır (Akyürek, 2015; Rutschi, 2014) .

Sonuç

Yukarıda yer verilen lobicilik tanımlarından biri de, “Belirli bir çıkar grubunun isteklerini, siyasal organlara kabul ettirmek, onları kendi doğrultusunda etkilemek amacıyla kurulmuş topluluk”tur. Çalışmaya konu olan olay İsviçre'de 1790'lı yıllardan 1960'lı yılların sonuna kadar süren bir çocuk hakları ihlalidir. Fabrikalarda çalışması kanunen yasaklanan 14 yaşından küçük çocuklar ailelerinden alınarak çiftliklere

satılmış ve süreci de toplumun kabullenmesi sağlanacak şekilde din adamları yürütmüştür. 1998 yılından beri resmi olarak mağdurların haklarını konu alan lobicilik faaliyetinin büyük oranda başarıya ulaştığı görülmektedir. Lobicilik açısından bakıldığında sonuçları şöyle sıralamak mümkündür.

1. İsviçre'nin, demokratik siyasi sistem içinde yaşayan hak sahibi bireylere yönelik, sonunda maddi ve manevi tazminatı da hedefleyen, din ve hükümet açısından, iktidara yönelik lobicilik faaliyeti yürüttüğü görülmektedir.
2. Gerçeği bizzat yaşayanların ağzından, tanıklıklar aracılığıyla ortaya koymaktadırlar. Aynı zamanda konuyu sürekli olarak gündemde tutmakta, kamuoyu oluşturmakta ve tanık olmaktan çekinenlere hem cesaret vermekte hem de toplumsal farkındalık oluşturmaktadırlar.
3. Konu hakkında kitap yazma, film çekme, anıları gazete ve dergilerde yayınlama gibi girişimlerle en geniş alanda duyurmaktadırlar.
4. Yaşanan ağır hak ihlaliyle kirlenen toplum vicdanını, yüzleşerek ve mağduriyeti tazmin ederek rahatlatmayı amaçlamaktadırlar.

Bugün hayatta olan 10.000 mağdurdan, devlet, Çiftçiler Birliği ve Luzern Katolik Kilisesi resmen özür dilemiştir. Maddi tazminatın miktarı konusunda yaşanan anlaşmazlık henüz giderilebilmiş değildir.

Kaynaklar

- Akyürek, Sevim. (2015) Heidi'nin Ayakları Neden Çıplaktı? [Çevrimiçi]. *Evrensel Kültür*, <http://www.evrenselkultur.com/2015/02/heidinin-ayaklari-neden-ciplakti/> [Erişim Tarihi: 10/02/2015].
- Arı, Tayyar (2009) *Amerika'da Siyasal Yapı Lobiler ve Dış Politika: Türk, Yunan, Ermeni, İsrail ve Arap Lobilerinin ABD'nin Dış Politikasına Etkileri*. İstanbul: Alfa.
- Aziz, Aysel (2003) *Siyasal İletişim*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Batuş, Gül. (2015) *Medya ve Lobicilik. Medya ve Lobicilik Doktora Ders Notu*, (Yayımlanmamış). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İletişim Bilimleri.
- Bayramoğlu, Nisa (1987) *Avrupa Topluluğu, Ülkeleri ve Türkiye'nin Tanıtımı*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları 66.
- Bektaş, Arsev (1996) *Kamuoyu, İletişim ve Demokrasi*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

- Bıçakçı, İlker (2002) İletişim ve Halkla İlişkiler: “Eleştirel Bir Yaklaşım”. İstanbul: MediaCat Yayınları.
- Blick News (2015) Wo ist Unser Geld? [Çevirimiçi]. Bick News, <http://www.blick.ch/news/schweiz/verdingkinder-misshandelt-versklavt-und-dann-noch-bestohlen-wo-ist-unser-geld-id3126170.html> [Erişim Tarihi: 10/01/2015].
- Burri, Anja. (2015) Sie leiden wie Kriegsveteranen [Çevrimiçi]. Tages Anzeiger, <http://www.tagesanzeiger.ch/schweiz/standard/Sie-leiden-wie-Kriegsveteranen/story/29877841?track> [Erişim Tarihi: 21/03/2015].
- Çağlar, Şebnem (1997) Baskı Gruplarının Siyasal İktidar Üzerindeki Etkileri. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 6: 279-295.
- Çamdereli, Mete (2000) Ana Çizgileriyle Halkla İlişkiler. Konya: Çizgi Yayınları
- Dursun, Davut (2002) Siyaset Bilimi. İstanbul: Beta.
- Esin, Arif (1996) Avrupa Birliği’nde Lobcilik. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 3: 135–141.
- Jecklin, Erica Brühlmann. (2012) Alice Singt: Die Geschichte enines Verdingkindes. Zürich: Zytglogge.
- Kabaklı, Ahmet (2002) Millete Vurulan Canlı Pranga Bürokrasi. İstanbul: Türk Edebiyat Vakfı Yayınları.
- Kalender, Ahmet (2005) Siyasal İletişim: Seçmenler ve İkna Stratejileri. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Kapani, Münci (2001) Politika Bilimine Giriş. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Koryürek, Cüneyt E. (1986) Halkla İlişkiler ve Reklamcılık. Fermani Maviş (der.) içinde Halkla İlişkiler Seçme Yazılar. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.
- Manisalı, Erol (2001) Avrupa Birliği ve Türkiye. Murat Metinsoy – Mustafa Eroğlu (der.) Değişen Dünya ve Türkiye’nin Dış Politika Gündemi. İçinde. İstanbul: Donkişot Yayınları.
- Öztekin, Ali (2001) Siyaset Bilimine Giriş: Toplum, Devlet, Parlamento, Hükümet, Kamu Yönetimi. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Peltekoğlu, Filiz Balta (2004) Halkla İlişkiler Nedir?. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Rızaoğlu, Bahattin (2004) Turizmde Tanıtma. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Rutschi, Sandra. (2014). Was ehemalige Verdingkinder heute in ihren Akten finden. [Çevirimiçi]. Tages Anzeiger, <http://www.tagesanzeiger.ch/leben/gesellschaft/Was-ehemalige-Verdingkinder-heute-in-ihren-Akten-finden/story/25314979?track> [Erişim Tarihi: 04/08/2014].
- Sabuncuoğlu, Zeyyat (2001) İşletmelerde Halkla İlişkiler. Bursa: Ezgi Kitabevi.

- Schindler, Felix. (2014) Kneifen ist Gift für die Betroffenen [Çevirimiçi]. Tages Anzeiger, <http://www.tagesanzeiger.ch/schweiz/standard/Kneifen-ist-Gift-fuer-die-Betroffenen/story/25682527?track> [Erişim Tarihi: 15/04/2014].
- Schürer, Stefan. (2014) Vorbilder für Solidaritätsfonds. [Çevirimiçi]. Tages Anzeiger, <http://www.tagesanzeiger.ch/schweiz/standard/Vorbilder-fuer-Solidaritaetsfonds/story/13859607?track> [Erişim Tarihi: 10/06/2014].
- Seglias, Loretta. (2008) *Versorgt und Vergessen*. Zürich: Rotpunktverlag.
- Spriy, Johanna (2008) *Heidi*. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.
- Stettler, Dora (2004) *Im Stillen Klage Ich die Welt an*. Zürich: Limmat.
- Tages Anzeiger (2015) Verdingkind erhält Entschädigung [Çevirimiçi]. Tages Anzeiger, <http://www.tagesanzeiger.ch/schweiz/standard/Verdingkind-erhaelt-Entschaedigung/story/28748160?track> [Erişim Tarihi: 17/02/2015].
- Tages Anzeiger. (2014) Notter will ein dunkles Kapitel der Schweizer Sozialgeschichte aufarbeiten [Çevirimiçi]. Tages Anzeiger, <http://www.tagesanzeiger.ch/schweiz/standard/Notter-will-ein-dunkles-Kapitel-der-Schweizer-Sozialgeschichte-aufarbeiten/story/27733630?track>, [Erişim Tarihi: 05/11/2014].
- Tekir, Sabri (1999) Demokrasi ve Çıkar Grupları. *Yeni Türkiye Dergisi Demokratikleşme Özel Sayısı* 29: 212-216.
- Theaker, Alison (2006) *Halkla İlişkilerin El Kitabı*. (Çev.) Murat Yaz. İstanbul: MediCat Yayınları.
- Tosun, Nurhan Babür (2003) Bir Uzmanlık Alanı Olarak Lobicilik. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi. 16: 349-365.
- Turhan, Mehmet (1991) *Siyasal Elitler*. Ankara: Gündoğan Yayınları.
- Unat, Nermin Abadan (1964) *Halkla Münasebetler*. Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayını.
- Varol, Muharrem (1994) *Siyaset ve Halkla İlişkilere Bir Başlangıç*. Ankara: İmaj Yayıncılık.
- Venger, Suzanne. (2012) Swiss 'contract children' speak out [Çevirimiçi]. BBC News, <http://www.bbc.com/news/world-europe-16620597> [Erişim Tarihi: 19/07/2012].
- Verdingkinder (2015) *Autobiografien*. [Çevirimiçi]. Verdingkinder, <http://www.verdingkinder.ch/autobiografien.pdf> [Erişim Tarihi: 10/01/2015].
- Verdingkinder Reden (2013) *Verdingkinder Reden* [Çevirimiçi]. <http://www.verdingkinderreden.ch/> [Erişim Tarihi: 15/07/2013].
- Wiedergutmachung (2014) *Verdingkinder*. [Çevirimiçi]. <http://www.wiedergutmachung.ch/was-geschah/verdingkinder/> [Erişim Tarihi: 23/06/2014].
- Wild, Tony (2014) *Slavery's Shadow on Switzerland* [Çevirimiçi]. The New York Times, <http://www.nytimes.com/2014/11/11/opinion/slaverys-shadow-on-switzerland.html> [Erişim Tarihi: 11/12/2014].

EKLER

Knaben bei der Feldarbeit.
Knabenerziehungsheim Oberbipp,
1940.
Foto: Paul Senn, FFV,
Kunstmuseum Bern, Dep. GKS.
© GKS.

Knabe in der Erziehungsanstalt
Sonnenberg bei der Arbeit,
Kriens, 1944.
Foto: Paul Senn, FFV,
Kunstmuseum Bern, Dep. GKS.
© GKS.

Knaben in der Erziehungsanstalt
Sonnenberg bei der Arbeit,
Kriens, 1944.
Foto: Paul Senn, FFV,
Kunstmuseum Bern, Dep. GKS.
© GKS.

Knabe in der Erziehungsanstalt
Sonnenberg bei der Arbeit,
Kriens, 1944.
Foto: Paul Senn, FFV,
Kunstmuseum Bern, Dep. GKS.
© GKS.

Schuhkontrolle bei einem Verdingmädchen durch den Armeninspektor, Kanton Bern, 1940.
Foto: Paul Senn, FFV, Kunstmuseum Bern, Dep. GKS.
© GKS.

Zahnkontrolle bei einem Verdingmädchen durch den Armeninspektor, Kanton Bern, 1940.
Foto: Paul Senn, FFV, Kunstmuseum Bern, Dep. GKS.
© GKS.